

SBUF

informerar

Rent bygge

Allmänt

Platsledningen på ombyggnadsarbetsplatsen Kv Väbeln, Malmö, tog initiativet till projektet Rent bygge. Detta syftade till att förbättra arbetsmiljön genom bl a bättre planering i samverkan med de kollektivanställda tillhörande BPA, Byggservice-avd, och underentreprenörerna. Målsättningen skulle vara att uppnå mindre frånvaro, större effektivitet och lägre kostnader. "Rent bygge" borde dessutom i sig tillskapa goda förutsättningar för att åstadkomma hög kvalitet på utfört arbete.

Genomförande

Ett handlingsprogram upprättades såsom hjälpmedel för att uppnå denna målsättning. I samband med upphandlingen av underentreprenaderna utarbetades anvisningar för arbetsuppläggningsen. När arbetena igångsatts samlades byggarnas anställda och representanter för underentreprenörernas personal till ett informationsmöte. Syftet var att åstadkomma en positiv inställning till arbetsuppläggning och målsättning. Utan en sådan inställning skulle det i den dagliga verksamheten bli svårt att uppnå uppställda mål. Detta ansågs speciellt viktigt **dels** eftersom kollektivavtalens bestämmelser omkring begreppen "rengöring" och "renhållning" är olika till sitt innehåll och **dels** därför att tillämpad praxis i dessa sammanhang varierar med den insatta personalens attityd till problemställningen.

Ytterligare information och påminnelser lämnades genom att platsledningen satte upp anslag om "rent bygge" i manskapsbodarna och på kontoret.

Upprättandet av APD- och tidsplaner var nödvändiga förutsättningar för att "rent bygge-idén" skulle kunna förverkligas i projektet Kv Väbeln.

Platsledningen Kv Väbeln hade lång erfarenhet av ombyggnadsverksamhet och följde därför kontinuerligt upp arbetsläget med framförhållning i form av rullande 4-veckorsplaner. Dessa gjordes upp i samråd med underentreprenörerna. I samband med veckomöten diskuterades även tidpunkten för materialleveranserna samt lossnings- och lagringsproblemen. Beslut härom infördes som särskild punkt i protokollen från dessa möten. Protokollen utdelades för information till de kollektivanställda på arbetsplatsen.

Maskiner och övrig utrustning för rivning, bygge, installationer och transporter valdes i samråd med de anställda på arbetsplatsen. Det visade sig därvid att man rätt snart övergick från införskaffade tyngre och mera svårflyttbara hjälpmedel till lättare utrustning. Exempelvis ansågs "Air-stream-hjälmen" ge ett gott skydd mot damm i kombination med en lättflyttbar industridammsugare såväl i samband med rivning som håltagning.

Målsättningen att klara av håltagningarna i anslutning till rivningarna kunde ej uppnås. Totalentreprenadsupphandlingen innebar att ansvaret för projekteringen för VVS och EL och därmed för uppgifter om håltagningarna lades på underentreprenörerna. Projekteringen startades naturligt nog ej upp förrän efter att BPA Byggservice hade utsett underentreprenörer för dessa slag av arbetsuppgifter. Ytterligare förseningar i

uppgiftslämnandet uppstod genom att myndigheternas godkännande av projekteringen måste inhämtas innan man vågade igångsätta håltagningsarbetena. Rivningarna och en första avstädning gjordes därför innan håltagningarna för VVS. Därefter följde en förnyad rengöring. På arbetsplatsmötet enades man om att den bästa arbetsuppläggnings hade varit att först utföra de stora rivningarna omfattande väggar, bjälklag, dörr- och schakthål. Därefter grovstädning, uppmärkning av hål samt håltagning. Slutligen kompletterande rivningar och till sist rengöring.

All frånvaro bland byggnadsarbetarna registrerades och skälen härför följdes upp. Frånvaron blev så låg som 4,9 % och kunde ej i något fall härledas till förhållandena på arbetsplatsen. I en motsvarande uppföljning av frånvaron på ett stort antal ombyggnadsarbetsplatser inom Malmö-området blev frånvaron 6,8 %. Detta innebär en 40-procentig större frånvaro än på "rent bygge-arbetsplatsen", Väbeln.

Frånvaron inom övriga yrkesgrupper kunde ej följas upp eftersom underentreprenörernas personal cirkulerade mellan flera arbetsplatser samtidigt.

Byggnadsarbetarnas tidåtgång för "rent bygge" blev 177 tim vilket motsvarade 1,95 % av totalt nedlagt arbetstid för denna yrkesgrupp. I tidåtgången ingick även timmarna för deltagande i introduktion och uppföljningsmöten. Den del av ackordstiden som omfattades av de sk normala städningståtgärder (221 tim) ingick däremot ej i redovisad "rent bygge-tid".

De totala kostnaderna för "rent bygge-aktiviteterna" blev 51 700 kr. Detta motsvarar 0,7 % på totalt fakturerat belopp och 6,20 kr per m³ byggnadsvolym. I dessa kostnader ingår alla yrkesgruppernas tidåtgång för deltagandet. Dessutom kostnaderna för all hjälpåtgärning samt för arbetsledarens tidsinsats för planering, introduktion och uppföljning.

Kravet på underentreprenörernas positiva medverkan måste föreskrivas och städningens begreppen närmare definieras. Detta gjordes med hänvisning till AFU 83 (Allmänna bestämmelser för underentreprenörer), punkt 19. Några problem med anledning av bestämmelsen om att "entreprenören rengör eget arbetsställe och renhåller efter eget arbete etc" uppstod ej tack vare den allmänt positiva attityd som rådde på arbetsplatsen. Begreppen "rengöra" och "renhålla" finns visserligen definierade i Motiv AF AMA 83, men man har valt att ej beskriva de olika yrkesgruppernas åtgärder och ej heller noggrannheten i dessa städningssammanhang. Därför uppstår normalt diskussioner mellan involverade parter.

Det förefaller emellertid möjligt att i de olika yrkesgruppernas ackordslistor införa

tydligare beskrivning på vad som skall tas bort och när så skall ske.

Man borde parallellt med införandet av tydligare beskrivningar i ackordslistor även kunna tänka sig att ta med liknande bestämmelser och beskrivning i de branschspecifika tilläggen till AFU 83.

Resultat

Har så målsättningen för projektet "rent bygge" uppfyllts? Efter uppföljningen och efter genomgång av bestämmelserna i AMA-sammanhang, i AFU 83 och i kollektivavtal måste man konstatera att likformigheten betr ordval och definitioner mellan arbetsplatsens kravspecifikationer och dessa bestämmelser borde ha varit större. För resultatet av "rent bygge" har detta emellertid ej haft någon utslagsgivande betydelse. Byggarens och underentreprenörernas folk har genom detta aktstycke och genom information och samråd bibragts en positiv inställning till utvecklingsprojektet vilket resulterat i en god arbetsmiljö, låg sjukfrånvaro och inget olycksfall med anknytning till brister i rengöring och renhållning.

Genom "rent bygge" har även skapats bättre förutsättningar för att minska materialspillet och öka kvaliteten på utfört arbete.

Eftersom ett bygge endast kan genomföras en gång saknas en objektiv möjlighet att jämföra det ekonomiska resultatet av alternativa arbetsuppläggningar. Minskningen av frånvaron inom byggfackgruppen från 6,8 % på andra ombyggnadsarbetsplatser till 4,9 % på arbetsplats Väbeln indikerar även positiva ekonomiska effekter. Mertidåtgången för "rent bygge-uppläggnings" är emellertid av samma storleksordning som denna minskning i frånvaron vilket skulle tyda på att några tidsmässiga vinster ej uppstått. Man bör dock försöka se "rent bygge-projektet" totalekonomiskt och därmed även ta hänsyn till ej beräkningsbara tillgångsposter såsom totaleffekten av låg sjukfrånvaro, mindre spill och av bättre kvalitet på utförandet. I detta större perspektiv synes kostnaden för att uppnå dessa effekter motsvarande 0,7 % på faktureringsvärdet vara väl använda pengar. Man kan bara hoppas på att även byggherrarna och de lånebeviljande myndigheterna kommer till insikt härom och vill kräva respektive stödja liknande uppläggning i fortsättningen.

— — —

Ytterligare information kan lämnas av Mats Sahlin och Hans Åkesson, BPA Bygg Södra AB i Malmö, tfn 040-94 51 00 samt av Kjeld Paus, tfn 08-767 67 05.

Rapporten Rent bygge, en studie av arbetsmiljön vid ett ombyggnadsprojekt (stencil, ca 40 sid) kan kostnadsfritt rekvireras från SBUF, tfn 08-24 79 79.